

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції

30 квітня 2026 року

Черкаси
2026

УДК 009

Рецензенти:

Валентин ЛАЗУРЕНКО, доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Черкаський державний технологічний університет;
Наталія ЗЕМЗЮЛІНА, доктор історичних наук, професор, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького;
Ольга ПРОЦЕНКО, доктор філософських наук, професор, Національний аерокосмічний університет «Харківський авіаційний інститут».

Головний редактор:

Тетяна ЧУБІНА – доктор історичних наук, професор.

Відповідальний секретар:

Аліна КРИШТАЛЬ – кандидат педагогічних наук, доцент.

Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції, 30 квітня 2026 року. – Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 724 с.

У збірнику представлено матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції «Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє». Зміст видання охоплює широке коло гуманітарних питань, серед яких особливу увагу приділено розвитку соціальних комунікацій та визначенню ролі соціально-гуманітарних дисциплін у підготовці фахівців служби цивільного захисту. Авторами досліджено особливості впровадження гендерного компонента у сектор безпеки, проаналізовано актуальні питання психології та педагогіки, а також обґрунтовано необхідність гуманітаризації освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Важливе місце у збірнику посідають розвідки, присвячені комплексному впливу російської агресії на українське суспільство. У матеріалах ґрунтовно проаналізовано прямі та опосередковані наслідки війни, запропоновано дієві механізми підтримання життєдіяльності країни в кризових умовах, а також окреслено шляхи майбутнього відновлення, сталого зростання та всебічного розвитку держави. Видання розраховане на здобувачів вищої освіти, молодих науковців і всіх, хто прагне глибше зрозуміти гуманітарні виклики сьогодення.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 9 від 27 березня 2026 року)*

*Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
комісією з питань роботи із службовою інформацією
у Національному університеті цивільного захисту України
(протокол № 4 від 14 квітня 2026 року)*

ГЛОБАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: РОЛЬ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

*Вікторія МАЦУКА, кандидат економічних наук, доцент
Маріупольський державний університет, м. Київ, Україна*

У сучасному світі глобалізація та економічна взаємозалежність держав створюють нові виклики для забезпечення економічної безпеки. Глобальний менеджмент, який включає стратегічне управління транснаціональними корпораціями, міжнародними проєктами та державними економічними ініціативами, відіграє ключову роль у підтримці стабільності та конкурентоспроможності національної та світової економіки.

Економічна безпека визначається як здатність держави або корпорації ефективно захищати свої економічні інтереси, забезпечувати стійке функціонування економіки та знижувати ризики, пов'язані з зовнішніми та внутрішніми загрозами. У цьому контексті управлінські рішення на глобальному рівні стають критично важливими, оскільки вони впливають не лише на конкретні компанії, але й на міжнародні економічні відносини в цілому [1].

Глобальний менеджмент включає управління міжнародними операціями компаній, координацію діяльності на різних ринках та адаптацію стратегій до локальних і глобальних економічних умов. Основними функціями глобального менеджменту є стратегічне планування, фінансове управління, управління ланцюгами постачання та управління людськими ресурсами. Стратегічне планування визначає довгострокові цілі та вибір ринків для експансії, фінансове управління забезпечує контроль ризиків валютних коливань та міжнародного фінансування, управління ланцюгами постачання оптимізує виробничі та логістичні процеси, а управління людськими ресурсами забезпечує ефективну комунікацію та мотивацію співробітників у різних країнах [7].

Наприклад, компанія Apple успішно реалізує глобальний менеджмент через контроль над ланцюгами постачання та виробництва в різних країнах. Прийняття стратегічних управлінських рішень дозволило компанії мінімізувати ризики, пов'язані з політичними і економічними кризами у країнах-виробниках, зберігаючи конкурентоспроможність на світовому ринку. Глобальний менеджмент безпосередньо впливає на міжнародні економічні відносини, адже рішення корпорацій про інвестиції, виробництво чи вихід на нові ринки змінюють баланс попиту та пропозиції на світовому рівні, впливають на валютні курси, рівень зайнятості та економічну стабільність регіонів.

Економічна безпека є комплексним поняттям і включає фінансову стабільність, ресурсну безпеку, торговельну безпеку та технологічну безпеку. Фінансова стабільність передбачає захист від валютних криз, дефолтів та коливань фондових ринків. Ресурсна безпека забезпечує доступ до стратегічних ресурсів, таких як енергія, сировина чи технології. Торговельна безпека стосується стабільності експорту та імпорту та захисту від торговельних санкцій і бар'єрів. Технологічна безпека передбачає захист інновацій та стратегічних технологій від витоку або крадіжки [4].

Під час глобальної енергетичної кризи 2021-2022 років управлінські рішення компаній та держав щодо закупівлі газу та нафти безпосередньо впливали на економічну безпеку країн Європи. Компанії, які мали гнучкі ланцюги постачання та ефективний глобальний менеджмент, змогли швидко переорієнтуватися на альтернативні джерела енергії, мінімізуючи економічні збитки.

Менеджмент визначає ефективність використання ресурсів та здатність реагувати на зовнішні загрози. Управлінські рішення допомагають у прийнятті антикризових заходів, диверсифікації ринків та інвестицій, міжнародній координації та

партнерстві, а також розвитку інноваційних стратегій, що підвищують стійкість до зовнішніх загроз. Під час пандемії COVID-19 компанії, які мали продумані стратегії диверсифікації ланцюгів постачання та сильне управління ризиками, такі як Unilever і Procter & Gamble, змогли зберегти виробництво і постачання товарів на глобальному ринку. Це не лише підтримало їхні фінансові показники, а й стабілізувало міжнародні економічні відносини у сфері споживчих товарів.

Рішення глобального менеджменту компаній часто переплітаються з політичними та економічними рішеннями держав, формуючи новий рівень взаємозалежності. Інвестиційна політика держав визначає, куди компанії можуть виводити капітал, регуляторні норми впливають на структуру управлінських рішень, а міжнародні санкції та торговельні бар'єри змушують компанії адаптувати стратегії глобального менеджменту для збереження економічної безпеки[2;3].

У 2018 році компанія Huawei зіткнулася з обмеженнями на використання американських технологій. Її управлінські рішення щодо створення власних технологій та налагодження альтернативних ланцюгів постачання дозволили компанії зберегти присутність на міжнародних ринках і забезпечити економічну безпеку бізнесу.

Актуальним прикладом впливу глобального менеджменту на економічну безпеку є ситуація 2023 року, коли провідні технологічні компанії почали активно інвестувати у диверсифікацію виробництва напівпровідників. Зокрема, компанії Intel та TSMC розпочали масштабні проєкти будівництва нових заводів у США та країнах Європи [5]. Це рішення було спрямоване на зменшення залежності світової економіки від виробництва мікрочипів у Східній Азії та підвищення технологічної безпеки.

Важливим прикладом впливу глобального менеджменту на економічну безпеку є ситуація, що склалася в Європі після початку повномасштабної агресії Russia проти Ukraine під час Russian invasion of Ukraine. У 2024-2026 роках країни European Union активно впроваджують політику диверсифікації енергетичних джерел, щоб зменшити залежність від російського газу та нафти. Важливу роль у цьому процесі відіграють енергетичні компанії, такі як Shell та TotalEnergies, які інвестують у LNG-термінали та альтернативні джерела енергії. Одночасно санкції проти Росії змінили структуру світової торгівлі енергоресурсами і змусили компанії адаптувати свої глобальні стратегії.

У 2025-2026 роках значну роль у забезпеченні економічної безпеки почали відігравати управлінські рішення у сфері штучного інтелекту та цифрових технологій. Провідні технологічні компанії, зокрема Microsoft, Google та OpenAI, інвестують значні ресурси у розвиток генеративного штучного інтелекту, хмарних сервісів та цифрової інфраструктури. Такі інвестиції сприяють цифровій трансформації економік різних країн та підвищують технологічну конкурентоспроможність держав [6].

Глобальний менеджмент є критично важливим фактором забезпечення економічної безпеки у сучасних міжнародних відносинах. Управлінські рішення визначають здатність компаній та держав ефективно реагувати на зовнішні загрози, оптимізувати використання ресурсів і підтримувати стабільність економіки. Приклади діяльності транснаціональних корпорацій та сучасні глобальні виклики демонструють, що стратегічне планування, диверсифікація та інновації дозволяють не лише зберегти конкурентоспроможність, а й підвищити стійкість економіки до глобальних криз.

Інтеграція ефективних управлінських стратегій у державну економічну політику та міжнародні економічні відносини стає ключовим фактором стабільності та безпеки світової економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабаниць А.В., Мацука В.М. Сучасна парадигма механізму управління фінансово-економічною безпекою держави. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1412> (дата звернення: 03.03.2026).

2. European Commission. EU Energy Security and Energy Transition Report. Brussels. 2025.

3. International Monetary Fund. World Economic Outlook 2025. Washington. DC. 2025. URL: <https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2025/10/14/world-economic-outlook-october-2025> (дата звернення: 03.03.2026).

4. Management of financial and economic security of the state and ways to prevent external and internal threats/ A.V. Balabanyts, O.I. Haponiuk, M.O. Horbashevskaya, L.A. Kyslova, V.M. Matsuka, V. Ya Omelchenko, K.V. Osypenko, F.L. Perepadia, L.V. Semkova. Mariupol: MDU. 2020. 223 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1746/1/upravlinnia_finansovo-ekonomichnoiu.pdf (дата звернення: 03.03.2026).

5. Organisation for Economic Cooperation and Development. Global Supply Chains and Economic Security. Paris. 2023.

6. Theoretical and Methodological Foundations for the Use of Digital Technologies in Ukraine through the Implementation of EU Experience: collective monograph / edited by A. V. Cherep, I. M. Dashko, Yu. O. Ohrenych, O. H. Cherep. Zaporizhzhia: publisher of FOP Mokshanov V.V., 2024. 246 p. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/24080> (дата звернення: 03.03.2026).

7. World Bank. Global Economic Prospects 2025. Washington. DC. 2025. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/8bf0b62ec6bcb886d97295ad930059e9-0050012025/original/GEP-June-2025.pdf> (дата звернення: 03.03.2026).

КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМ ЯК ПРИНЦИП ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Катерина МЄШКОВА, ННІОРС, група ЕКП-21-1

НК – Ольга ДУЛГЕРОВА, кандидат історичних наук, доцент

Національний університет цивільного захисту України

Конституціоналізм є фундаментальним принципом організації сучасної демократичної держави, який визначає межі функціонування публічної влади, характер взаємодії держави і суспільства, а також механізми гарантування прав і свобод людини. У науковій літературі він розглядається як публічно-правова система конституційної організації суспільства, що ґрунтується на принципах демократії, верховенства права та утвердження правової свободи особи. Змістом цієї системи виступають Конституція, конституційне законодавство, конституційні правовідносини, конституційна правосвідомість і конституційний правопорядок, функціонування яких спрямоване на обмеження державної влади на користь громадянського суспільства та забезпечення прав людини (1, 25–26).

У зазначеному контексті конституціоналізм у сучасній правовій науці розглядається як складне багатовимірне політико-правове явище, що поєднує нормативні, інституційні та ідеологічні елементи функціонування держави, а його сутність полягає у формуванні такого механізму здійснення державної влади, за якого вона реалізується відповідно до Конституції, перебуває під постійним правовим контролем та обмежується системою гарантій прав і свобод людини (2, 101). Тобто, виходячи з зазначеного, конституціоналізм виступає не лише теоретичною правовою